

**КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СЕРЕДОВИЩІ
ПРЕДСТАВНИКІВ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ:
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Кубік Валерій Сергійович

виконавчий директор

ГО «Асоціація народних депутатів України»

м. Київ, Україна

Кримінально-правова кваліфікація правопорушень за ознаками колабораційної діяльності набула свого розповсюдження з моменту ухвалення змін і доповнень у Кримінальний кодекс України 3 березня 2022 року¹, які набули чинності 15 березня 2022 року. До розробки цієї норми доклали зусилля народні депутати України чинного та попередніх скликань, громадські діячі та науковці, серед яких потрібно відзначити проф. І.О. Мамонтова та канд. іст. наук М.С. Кравченка², котрі застосували науковий інструментарій у процесі формування закономірних аспектів колабораційної діяльності. Загалом, після російського вторгнення дана наукова проблематика набула актуальності у сучасних наукових дослідженнях, про що свідчать численні наукові розробки, зокрема таких науковців, як О.М. Чальцева, К.Д. Янішевська та інші, водночас недостатньо дослідженою залишається проблематика кримінально-правових аспектів здійснення колабораційної діяльності представниками релігійних течій в Україні на сучасному етапі державотворення.

Доцільно звернути увагу на той факт, що війна росії проти України триває з моменту початку захоплення Криму у лютому 2014 року і у подальшому захоплення частини Донбасу, але з моменту початку цієї агресії в Україні була відсутня кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність, що призвело до формування почуття безкарності за такі дії і як наслідок – поширення колабораційної діяльності як на окупованих територіях, так і на територіях, підконтрольних Україні. Відсутність відповідальності за колабораціонізм стала підґрунтям для формування росіянами цілої мережі

---

¹ Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#Text>

² Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність) 5144 в

агентури, що з 24 березня 2022 року суттєво допомогала у просуванні російських військ і захопленні українських територій, влаштуванні масових страт населення, у чому інформаційно допомагали окупантам колаборанти, а також інших жакливиx наслідків цих злочинів проти людства і людяності.

Статистика кримінальних правопорушень, представлена Єдиним державним реєстром судових рішень, надає можливість констатувати той факт, що чисельною категорією громадян, які отримали вироки за колабораційну діяльність є представники релігійних громадських організацій. З реєстрів кримінальних справ, реєстру судових рішень та відкритих джерел масової інформації наглядно видно, що представники Української православної церкви, підпорядкованої московському патріархату, систематично здійснюють колабораційну діяльність – на масових молитвах публічно заперечують здійснення збройної агресії проти України (частина 1 ст. 111-1 КК України), здійснюють передачу матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території (частина 4 ст. 111-1 КК України), забезпечують здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованих на підтримку держави-агресора (частина 6 ст. 111-1 КК України), коли проводять агітацію за підтримку так званого «руського міра». Представники цієї релігійної організації вчиняли інші злочини, які є однорідними з колабораціонізмом, зокрема є доведені факти посібництва державі-агресору (стаття 111-2), шпигунство (стаття 114), публічне інформування про переміщення або розміщення Збройних Сил України (114-2). Отже, такі злочини говорять про системність, що зумовлює внесення доповнень у Кримінальний кодекс України відносно даної категорії громадян. Водночас на тимчасово окупованих територіях такі представники церковних організацій, окрім вищезазначених злочинів, дуже часто забезпечують логістику пересувань підрозділів окупаційних військ, на деокупованій Херсонщині дуже часто виявляли катівні у приміщеннях церков даної громадської релігійної організації.

З огляду на вищезазначене, доцільно також окремою частиною додати категорію представників громадських релігійних організацій, оскільки вчинення колабораційної діяльності на тлі дуже підвищених релігійних почуттів вірян із широким соціальним охопленням також потребує окремої кримінально-правової кваліфікації.